

Maniben M. P. Shah Mahila Arts College, Kadi

Managed by

M. P. Shah Education Society, Kadi

Department of Gujarati

Dr. Varsha C. Brahmbhatt
Associate Professor

વિષય : ગુજરાતી
પેપર નંબર : **CC-509**

‘વળાવી બા આવી’

‘ઉશનસ્ નાં ચૂંટેલા સોનેટ કાવ્યો’
સંપાદક – મણિલાલ હ. પટેલ

સોનેટ સ્વરૂપની લાક્ષણિકતાઓ

- સોનેટ સ્વરૂપનો ઉદ્ભવ અને મૂળ
- સોનેટનાં બહિરંગ લક્ષણો

I. પંક્તિસંખ્યા – ૧૪ પંક્તિ

- ❖ પેટ્રાર્કશાઈ સોનેટ – ૮ + ૬ = ૧૪ પંક્તિ
- ❖ શેક્સપિયરશાઈ સોનેટ – ૪+૪+૪+૨=૧૪ પંક્તિ
- ❖ મિલ્ટોનીક કે અનિયમિત પ્રકારના સોનેટ

II. પ્રાસ આયોજન

- ❖ પ્રાસ એટલે ચરણને અંતે થતો સમાન સ્વર-વ્યંજન સમૂહનો વિનિયોગ

III. છંદ આયોજન

- સોનેટનાં અંતરંગ લક્ષણો

- i. સર્જકના વ્યક્તિત્વની આગવી છાપ કે મુદ્રા
- ii. વળાંક બિંદુ
- iii. સર્જકની ગહન અને રહસ્યમય અનુભૂતિની લાક્ષણિક અભિવ્યક્તિ
- iv. પરાકાષ્ટા કે ચોટનું
- v. સોનેટમાળા

- ગુજરાતી કવિતામાં સોનેટનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ
 - i. ભૂમિકા
 - ii. પંડિતયુગનાં સોનેટકાર
 - iii. ગુજરાતી સાહિત્યમાં સોનેટ સ્વરૂપના – પિતા – બળવંતરાય કલ્યાણરાય ઠાકોર – ‘મોગરો’, ‘જૂનું પિયરઘર’, - વર્ષાની એક સુંદર સાંજ
 - iv. કવિશ્રી કાન્ત – ‘ઉપહાર’
 - v. નરસિંહરાવ દિવેટિયા – ‘વીણાનું અનુરણન’....
 - vi. કવિશ્રી ન્હાનાલાલ – ‘તાદાત્મ્ય’
 - vii. કવિશ્રી ખબરદાર – ‘નંદનિકા’7

ગાંધીયુગના સોનેટકાર

- સોનેટકાર ચંચ.ચી. મહેતા , - ‘યમલ’ સોનેટસંગ્રહ
- સોનેટકાર રામનારાયણ વિશ્વનાથનાથ પાઠક - ‘અભેદ’ ‘છેલ્લું દર્શન’

સોનેટકાર સુંદરમ્ –

- સોનેટકાર ઉમાશંકર જોશી –
‘ગંગોત્રી’, નિશિથ’, આતિથ્ય, વસંતવર્ષા ‘ અભિજ્ઞા – સોનેટસંગ્રહો
નખી સરોવર પર શરદપૂર્ણિમા, બે પૂર્ણિમાઓનો જઠરાગ્ની રડો ન મુજ મૃત્યુ ને –
જેવા સોનેટ
- સોનેટકાર રામપ્રસાદ શુક્લ – ‘બિંદુ’ સોનેટસંગ્રહ
- સોનેટકાર સુંદરજી બેટાઈ – ‘જનની’ જ્યોર્તિમય જનની’ ‘કોણ આવ્યું’ જેવા સોનેટ
- સ્નેહરરિમ – ‘પનઘટ’ સોનેટ સંગ્રહ

સ્વતાન્ત્ર્યોત્તર કાળ કે અનુગાંધીયુગ

- સોનેટકાર રાજેન્દ્ર શાહ
- નિરંજનભગત – છંદોલય કાવ્યસંગ્રહ ‘મુંબઈ નગરી’, ‘કોલાબા પર સુર્યાસ્ત’, જેવા સોનેટ
- સોનેટકાર ઉશનસ – ‘વળાવી બા આવી’, ‘ પ્રથમ શિશુ હવે ઘરભણી’
- સોનેટકારજયત પાઠક – ‘આદીમાતા ની એક અનુભૂતિ’ જેવા સોનેટ
- સોનેટકાર બાલમુકુન્દ દવે – ‘પરિક્રમા’ કાવ્યસંગ્રહ ‘તીર્થોત્તમ’ ‘ ખંડેર પરનો પીપળો’ ‘ચણોઠી નું સ્વપ્ન’ ‘ દાદીમાનો ઓરડો’ ‘ જુનું ઘર ખાલી કરતા’ જેવા સોનેટ
- હરીન્દ્ર દવે , મકરંદ દવે
- પિનાકિન ઠાકોર , સુરેશ દલાલ
- પ્રિયકાંત મણિયાર
- ચંદ્રકાન્ત જેવા સોનેટકાર

આધુનિક યુગના સોનેટકાર

- સોનેટકાર લાભાશંકર ઠાકર
- સોનેટકાર આદીલ મન્સૂરી
- સોનેટકાર રઘુવીર ચૌધરી
- સોનેટકાર રાવજી પટેલ
- સોનેટકાર ચિનુ મોદી
- સોનેટકાર મનહર મોદી
- સોનેટકાર માધવ રામાનુજ

ધન્ય વાદ

